

Vackert smil serverades som alltid av drottning Silvia. Bordskavaljeren Claes Tamm pekade mot middagsbordet.

Glatt grattis! Kung Carl Gustaf delade ut diplom och prispengar till Johan Holmsäter, grundare av Friskis & Svettis.

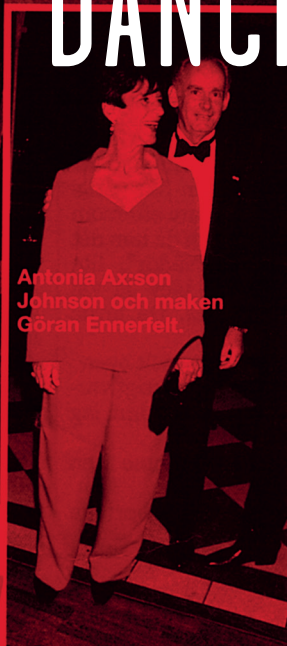
Här fick kungen dra på smilbanden

DANCING QUEEN

Folkpartistiskt leende visades av Bengt Westerberg. Hans hustru heter Inger Holmström.

Antonia Axson Johnson och maken Göran Ennerfelt.

För andra året i rad var det dags för kunglig utdelning av smilbandspriset. Smilbandsakademin består av tolv medlemmar och leende heter, i vars sysslor ingår att dela ut Smilbandspriset till någon person, gärna hårt arbetande egenföretagare, som gör Sverige gladare. Festligheterna begicks traditionsenligt på nöjespalatset Nalen i Stockholm. Ett väl valt ställe eftersom det är en plats där glädjen alltid stått, och gör alltså, högt i tak. Årets välförtjänte pristagare var Johan Holmsäter, grundare och VD för Friskis & Svettis, ett företag som inte bara gjort Sverige gladare utan även smalare och friskare. Som en glad monark i tiden var det majestätet med drottningen som ledde den glada tonen kvällen igenom.

Breda leenden: kungavännen Aje Philipson och unga fröken Bathina.

Stiliga leende direkt från Fredrik Gottlieb och fru Carolina.

EKO
SVENSK DAMTIDNING
BLAND PREMIÄRLEJON & FESTFOLK

På senhösten 2003 jagar två herrar mig. Jag lär mig att de heter Claes Tamm och Anders Åhlberg. Jag tror de vill sälja något.

Jag bor i Mariefred, fortfarande tagen av min skilsmässa tre år tidigare och angelägen om att fokusera på min 12-åriga dotter Julia som bor hos mig, samt mina två söner Linus, 19 och Hampus, 17 som båda går på gymnasiet i Stockholm och bor hos sin mamma.

Jag meddelar herrarna Tamm och Åhlberg att jag inte har tid att åka in till Stockholm. När Julia kommer hem från skolan vill jag kunna avbryta vad jag håller på med och ägna mig åt henne. Jag vill prata om hennes dag vid mellanmålet en stund innan hon går iväg med kompisar eller läser läxor. Vi brukar planera middagen som vi senare lagar tillsammans.

Men Anders och Claes envisas.

– Är du alltid upptagen? Kan vi komma till dig i Mariefred?

Jag ger upp.

– Ni kan komma på onsdag om det passar er? Jag bjuder på lunch hemma hos mig.

– Inte en chans, säger de. Det blir lunch på Gripsholms Vårdshus.

Några dagar senare möter jag två stiliga och humoristiska män kring de 60. De leder in mig i den vackra matsalen på Vårdshuset. De ser glada ut. Jag förstår ingenting.

Menyn kommer in och jag blir beordrad att beställa. Jag letar efter de billigaste rätterna, vilket de märker.

– Här gäller förrätt, huvudrätt, dessert och de bästa vinerna. Dagen är din.

Lunchen blir nästan fyra timmar lång. De vill veta allt om mig och får hela min historia utan krusiduller. Från uppväxten till Friskis & Svettis och allt där efter. Det känns som vi alltid känt varandra. Slutligen säger de:

–Vi har utan tvivel kommit rätt och har ett brev som vi vill att du ska öppna. De överränner ett stort brunt A4-kuvert. Jag öppnar och läser:

Johan Holmsäter tilldelas av Smilbandsakademin i närvaro av Hans Majestät Konungen Carl Gustaf och hans hustru Silvia årets Smilbandspris för att ha gjort Sverige både gladare och friskare.

Claes och Anders ler varmt mot mig. Jag kan inte hejda gråten. Några gäster som fortfarande finns kvar i restaurangen tittar förvånat på oss. Serveringspersonalen stannar upp. Jag reser mig, kramar om de båda herrarna och ger dem varsin stor kyss på kinden. Det vackra brevpapperet fläckas av mina tårar. Om de bara visste vad det här betyder för mig just nu.

Anders förklarar att jag är den andre personen som de tolv herrarna i Smilbandsakademin utsett till pristagare. Först ut var Magnus Härenstam året innan. Priset ska delas ut den 22 januari 2004 vid en tillställning på Nalen med idel honoratiores inbjudna. Jag får inte berätta för någon än, men jag får ta med mig mina barn, min käresta om jag har någon, samt två av mina bästa vänner. Priset, förutom äran, är 56 789 kronor, en "förräntning av en investering".

Pengarna, säger jag direkt, tänker jag donera till barnhemmet och yrkesskolan Livslust i Lettland, som initiativtagaren och eldsjelen Kerstin Nordin grundat tillsammans med Christer Magnusson, Laila Freivalds och mig. I flera år har vi sedan stöttat projektet med drottning Silvia som beskyddare. Namnet Livslust var min idé och skulle signalera en helt annan verksamhet än den jag var med om under min egen barndom.

Jag frågar vad som förväntas av mig.

– Ingenting mer än att du kommer i smoking. Vi vill ge dig en härlig kväll utan andra förväntningar än att du njuter välförtjänt av dina insatser.

– Men det förväntas säkert att jag säger något, envisas jag.

– Absolut inte. Ta det lugnt och njut av tillställningen. Det blir god mat, uppträdanden, prisutdelning och därefter dans.

Märkligt att de inte förväntar sig ett tacktal, tänker jag efter lunchen, men jag frågade ju flera gånger. Jag släpper det, glad som ett barn på julafton.

Januari 2004 är smällkall. Den 22:a visar termometern under minus 20. Jag har bjudit med mig min stora ungdomskärlek från Zürich, Rosetta, som är psykoterapeut och chef för alla skolpsykologer i två kantonen där.

Smilbands-
akademin

Rosetta har kommit från Zürich och vi bor på Elite Hotell på Engelbrektsplan. Jag har provat ut min smoking dagarna innan och hunnit upptäcka att min nya Boss-fluga har en trasig hake. Jag byter ut den i god tid före festen.

När mina barn kommer in på rummet tillsammans med vännerna Eva och Sten är jag i färd med att fästa den nya flugan. Då går även den sönder. Linus jagar i sista stund iväg till den lilla eleganta klädbutiken och återkommer med en ny. Vi skålar, avtågar till Nalen och ser fram emot kvällen.

Utanför Nalen kommer massor av svarta bilar på rad för att lämna av festklädda celebriteter. Jag känner mig vilsen när jag träder in i havet av människor. Amelia Adamo som jag känner sedan tidigare, tränger sig fram, gratulerar mig varmt och säger:

– Du förtjänar verkligen det här priset. Det ska bli så spännande att höra ditt tal. Magnus höll ett fantastiskt tal förra året. Ingen kommer att glömma det.

Jag försöker le, men det känns som om mina ben vill vika sig. Fler människor kommer fram och gratulerar. Några av dem upprepar Amelias förväntningar på mitt tal.

Jag smiter in på toaletten för att samla mig. Jag måste få andas djupt ett tag i ensamhet innan jag kan återvända till välkomstcocktailen. Hur ska jag kunna få ihop ett tal? Utan en sekund för mig själv och utan penna och papper. Jag kommer inte att ha en chans i den här uppsluppna röran av festglada människor som kommit för att fira mig.

Vi välkomnas in i den stora festlokalen med runda bord, dukade för åtta personer vid varje. På min vänstra sida får jag drottning Silvia, vi har träffats tidigare i samband med hennes beskyddarroll för vår kombinerade skola, yrkesskola och barnhem för cirka 40 barn i Aizupe i Lettland. Till höger sitter min bordsdam, sångerskan Helen Sjöholm. Vid bordet finns även landshövding Anders Björk med hustru, samt Smilbandsakademins representant Carl Wilhelm Ros med maka. Vid bordet intill sitter Smilbandsakademins ledamot Bengt Braun, kung Carl Gustaf, ordförande Anders Åhlberg och vd Claes Tamm. Mina barn sitter vid ett bord med Rosetta och hovets representant Elisabeth Tarras-Wahlberg, samt med mina vänner Sten och Eva. Vi är cirka 170 personer.

Förrätten är superb, liksom vinet, men min tunga är torr. Jag försöker fokusera och vara närvarande, men drottning Silvia känner att jag är stel och stressad. Hon tar min hand och kramar den under bordet. Hon säger tyst så att bara jag hör:

– Andas djupt och försök koppla av så kommer det här inte att vara någon svårighet för dig.

*Smilbands-
festen*

Huvudrätten kommer in. Jag tänker på om jag ska fly eller inte. Då lossnar min nya fluga på precis samma sätt som tidigare. Den hänger runt halsen halvvägs ner mot tallriken. I mitt uppjagade tillstånd tolkar jag stämningen som att alla runt bordet blir förskrämda.

– Oj, Johan! Du ska ju strax upp på scenen, säger någon med vad som i mina öron låter som förskräckelse.

– Ta min fluga, säger flera av bordsgrannarna.

Av någon anledning stoppar jag händerna i byxfickorna. Jag känner något som jag tror är min näsduk. När jag drar upp den ur fickan ser jag att det är en snygg och mörkröd fluga som jag själv kan knyta. Min far lärde mig när jag bara var tio år gammal. Han bar alltid fluga, aldrig slips. Samma sed har jag.

Jag ser på alla kring bordet, ursäktar mig och reser mig. Jag passerar kungens bord. Det är nästan helt tyst i lokalen. Folk undrar vart jag är på väg. Jag håller upp min fluga som förklaring och hastar in på toaletten.

Mina händer darrar som lärkvingar där jag står framför spegeln. Det går inte. När jag ser mig själv fumla minns jag inte vad min far lärde mig. Jag får en idé om att lita på muskelminnet och sluter ögonen. Nu går det bättre. Långsamt knyter jag flugan utan att se i spegeln förrän jag är klar. Jag blundar igen och står kvar i någon minut eller två och andas. Sedan går jag så lugnt och värdigt jag kan tillbaka in i festlokalen. När jag går förbi honnörsbordet fattar Anders tag i mig och rättar till min fluga en sekund. Han ler stärkande mot mig. Jag går vidare till mitt bord och slår mig ner vid sidan av drottning Silvia igen. Än en gång tar hon min hand i sin:

– Det här kommer att gå utmärkt.

Under middagen har flera artister uppträtt på scenen. Vi har klarat av huvudrätten. Allas magar är fyllda. Desserten återstår. Men först är det dags för mitt stora ögonblick.

Anders Åhlberg kliver upp på scenen och håller ett härligt och humoristiskt tal. Direkt efteråt antrar Claes Tamm tribunen och läser upp prisformuleringen. Han ber kungen komma upp för att överlämna priset. Sedan ropas jag upp. I ögonvrån ser jag mina barn och Rosetta sitta som tända ljus. Kungen och jag står öga mot öga. Han överlämnar priset och tavlan med diplommet samtidigt som vi tar i hand. Han säger några gratulationsord. Alla i festlokalen applåderar kraftigt och Claes träder fram med mikrofonen i handen och säger mjukt:

– Kanske har du Johan något som du vill säga eller tillägga till den här lilla ceremonin?

Jag tar emot mikrofonen och tar två steg bakåt. Jag sluter ögonen. Kan jag bara försvinna in i det stora mörka draperiet bakom mig? Det är dödstyst. Kanske går det tjugo sekunder. Jag flyttar fokus från mig till alla människorna nedanför scenen. Ingen vet att jag är oförberedd, tänker jag. Jag kan inget annat göra än att tala direkt ur hjärtat. Jag hinner inte konstruera några smarta, genomtänkta formuleringar.

– Ärade kungapar, medlemmar av Smilbandsakademin, kära gäster, börjar jag.

Helt plötsligt vet jag hur jag ska komma igång och gör till och med en liten konstpaus. Det är inte första gången jag står på en scen inför en massa människor, inte heller första gången jag improviserar.

– Det är en person som jag saknar här i afton. Någon som jag verkligen hade önskat skulle få uppleva den här kvällen med mig. Men kanske sitter hon i stället förnöjd där uppe – jag blickar uppåt – och ser på oss. I så fall tror jag hon är lycklig över att ha fått rätt. Vi hade inte alltid mat till tre mål om dagen, men hon sa ändå: ”Det är viktigt min son att du kan hantera kniv och gaffel på bästa sätt och uppträda som sig bör, för du vet aldrig om du en dag kommer att sitta till bords med kungen.”

Då brister applåderaskorna ut. Jag tar några djupa andetag och fortsätter mitt tal utan annat manus än det som jag alltid bär med mig om vad jag tycker är viktigt i livet. Jag talar om vikten av den villkorslösa kärlek som min mor gav mig och som alla barn är värda, om att känna skyldigheten att hålla sig frisk jämsides med rättigheten att få vara sjuk. Om vi alla ansträngde oss för att stödja det friska i oss skulle vi kunna erbjuda mer vård av rätt kvalitet till dem som drabbas av sjukdom som de inte råder över själva. Jag argumenterar för att vi med tacksamhet bör ta oss an den utbildning som erbjuds oss, snarare än att kräva den. Jag pratar om skyldigheten att skaffa ett arbete, i motsats till rättigheten att erbjudas ett arbete, om plikten att försörja sig själv, snarare än en förväntan om att bli försörjd.

Jag lägger ut texten och talar om de värderingar som var mitt rättesnöre när jag tog initiativet till Friskis & Svettis. Jag avslutar med att tacka Smilbandsakademiens ledamöter för det hedrande priset som gjort kvällen till ett minne för livet, men också stärkt mig i en svår tid. Jag har fått känna mig sedd och uppskattad.

Gästerna applåderar, stampar i golvet och ropar hurra. Jag är rörd och går omtumlad ner från scenen, tar av mig smokingkavajen, pustar ut och går runt och tackar alla festdeltagare bord för bord i min smokingskjorta. Skjortan drar

till sig uppmärksamhet. Jag fick den i samband med min 50-årsdag av mina kompisar Björn och Mats som låtit sy upp den i London. Och ja, den är unik. (Jag hade den igen på festen 2018 när Friskis & Sveltis Stockholm firade 40 år. De vida och mönstrade ärmarna fladdrade vackert när jag dansade med bandet Panetoz på scenen.)

På Nalen den 22 januari 2004 är taffeln slut. Festdeltagarna reser sig för efter-släckning i baren, för att umgås ledigare och anträda dansgolvet. Jag hinner inte tillbaka till bordet, innan min bordsdam och övriga skingras.

Jag letar efter drottning Silvia och min bordsdam Helen Sjöholm. Jag finner kungen som inte har en aning om var hans gemål befinner sig. Det är hög fest-stämning. Glädjen slår i taket när mina barn kommer och kramar om mig tillsammans med Rosetta som är mycket stolt över mig. Vi är alla glatt omtumlade i festyran. När Hampus tar sin lillasyster Julia i handen och går hem, närmar sig klockan midnatt. Storebror Linus stannar.

Till sist hittar jag drottningen tillsammans med Antonia Ax:son Johnson och Amelia. Jag frågar hövligt om jag möjligtvis kan få en svängom med drottningen innan det blir för sent. Drottningen tar mig under armen och vi går ut på dansgolvet som är fullt av dansande par. Från första sekund upplever jag att drottning Silvia är ett riktigt dansproffs. Vi följer varandra perfekt.

När vår första dans slutar meddelar orkestern oväntat att det var den sista för kvällen. Drottningen och jag ser förvånat på varandra, varför jag frågar:

- Ska vi kanske be om ytterligare en låt?
- Oerhört gärna! svarar drottningen.

Jag framför önskemålet till orkesterns sångerska som förmedlar frågan vidare till musikerna. På drottningens och pristagarens önskan blir det så ytterligare en låt. Några andra par stannar också kvar på dansgolvet och vi börjar dansa igen. Snart samlas festdeltagarna i en stor ring runt drottningen och mig. Alla bara ler. Låten slutar, men drottningen är ett enda stort leende och förmår på så sätt sångerskan att återuppta musiken igen. Nu är vi ensamma på dansgolvet. Övriga festdeltagare klappar händerna när vi ömsom buggar, ömsom twistar och dansar foxtrot ensamma mitt i ringen.

Vi hinner sex låtar i följd innan vi genomsvettiga tackar för den underbara avrundningen på en fest med stort F. Den kommer alltid vara ett av mitt livs varmaste minnen. Vilka generösa människor och vilken uppskattning jag fick!

Klockan är drygt halv två när de sista gästerna lämnar festlokalen och går ut till de svarta limousinerna som rullat fram utanför Nalen. Kungaparet hör till

de sista som lämnar festen, något som är väldigt ovanligt, då de vad jag förstått alltid lämnar vid 23-tiden enligt protokollet. Här har de tydligen gått på känsla och jag ser det som ytterligare en värmande gest till mig.

Jag lunkar hem tillsammans med Rosetta och Linus, omskakad av allt firande. Nyper mig i armen. Linus är uppbragt på sin lillebror, som när han gick hem med lillasyster hade kameran i fickan. Därmed försvann möjligheten att fånga den sena kvällens händelser på bild.

Under kvällen har jag också under en längre stund hunnit byta tankar med Magnus Härenstam. Vi återknyter kontakten när Claes Tamm något år senare hastigt går bort i en hjärtinfarkt. Vi söker upp hans hustru. Över en medhavd lunch från Östermalmshallen talar vi om saknaden, sorgen och smärtan. Sådant har jag en hel del erfarenhet av.